

УДК 373.2.014:006.036(477)“2021”]:373.2.015.311

<https://doi.org/10.33989/2075-146x.2021.28.250329>

ОЛЕНА ГНІЗДІЛОВА

ORCID: 0000-0001-7706-2427

НАТАЛІЯ СУЛАЄВА

ORCID: 0000-0001-5066-8605

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОСТІ ДІТЕЙ В ОНОВЛЕНОМУ БАЗОВОМУ КОМПОНЕНТІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ (2021)

Стаття присвячена дослідженню креативності дітей дошкільного віку. З цією метою проаналізовано та з'ясовано наявність у сучасних нормативно- методичних документах дошкільної освіти України завдання з формування креативної особистості дитини. З'ясовано, що безпосереднього опису та окремих методичних рекомендацій щодо формування цієї базової якості в оновленому Державному стандарті дошкільної освіти та особливостях впровадження немає. Автором виявлено, що в Базовому компоненті дошкільної освіти (2021 р.) показники креативності дошкільника та методичні рекомендації до його формування пронизують практично всі освітні напрями, входять до компонентів сформованості багатьох компетентностей, що реалізує інтегрований характер цього особистісного феномену, а виявлений педагогічний інструментарій має потенціал щодо формування цієї якості. Визначені автором із нормативно-правових документів змістовий та процесуальний компоненти формування креативності у дітей дошкільного віку допоможуть вихователям ЗДО мати чіткий «портрет креативного дошкільника» та ефективно працювати у напрямі виконання цього освітнього завдання.

***Ключові слова:** креативність, формування креативності, діти дошкільного віку, Базовий компонент дошкільної освіти, компетентність*

Постановка проблеми в загальному вигляді та вказівка на її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Вітчизняна психолого-педагогічна наука і практика освітньої діяльності має на меті розробляти новітні технології раннього розвитку особистості, здатної до самоактуалізації та саморегуляції, виявлення та максимальної реалізації талантів та здібностей. Всебічно розвинена особистість, формування якої починається з дошкільної освіти, буде прагнути до досягнення власного життєвого успіху, що стане вагомим складником успішного розвитку суспільства і держави. Конкурентоздатність самої особистості в цілому залежить від сформованості багатьох її здібностей та розвитку талантів, але саме креативна особистість здатна здійснювати творчу діяльність та самореалізовуватися.

Дослідник генетичної психології та психології творчості С. Максименко справедливо зазначає, що креативність – це прагнення особистості виразити свій внутрішній світ. Він вважає, що механізми саморегуляції людини формують само модельовану особистість, свідомість якої привласнює здібність і моделює подальше її існування. У цьому випадку креативність є глибинною, первісною, абсолютно природною ознакою особистості; вищою формою активності особистості (Максименко, Яланська, 2021, с. 28).

Механізми саморегуляції особистості людини проходять своє становлення у діяльності. Залучення до будь-якого виду діяльності формує вольову регуляцію особистості: людина проходить через внутрішню боротьбу протилежних ситуацій та мотивів до вибору та безконфліктного подальшого життєвого руху. Але варто розуміти, що у процесі життєдіяльності людина постійно потрапляє у ситуації напруги, зовнішніх та внутрішніх конфліктів і відчуває когнітивний дисонанс, що призводить до сумнівів, розчарувань, погіршення емоційного стану, зневіри у власних силах, виборі, людях тощо. І лише сформована цілісна та інтегрована особистість здатна до подолання внутрішньої напруги і може стати самовідрегульованою, само модельованою. Отже, справедливо буде вважати, що креативність – це важлива особистісна здібність, яка проявляється упродовж усього життєвого шляху людини, активізується в усіх сферах життєдіяльності – політичній, економічній, соціальній, духовній, починає формуватися з дошкільного дитинства в різноманітних видах дитячої діяльності.

Аналіз найвагоміших публікацій, у яких започатковано розв'язання досліджуваної проблеми й на які спирається автор. Активність досліджень багатьох науковців спрямована у бік дошкільного дитинства як до періоду становлення, формування і прояву багатьох здібностей та талантів, зокрема креативності, що можуть бути ще слабо вираженими, але вже виявляються у деяких видах дитячої діяльності.

На сучасному етапі розвитку психології та педагогіки поняття креативності розширюється до нескінченності та іноді має розмитий характер. Є. Ільїн зупиняється на двох трактуваннях: креативність як інтегральна здібність та креативність як особливість особистості (особистість-креатив) (Ільїн, 2009, с. 162). Т. Баришева та Ю. Жигалов представляють теоретичну модель структури креативності як системного (багаторівневого та багатомірною) психічного утворення. Креативність включає сім симптомокомплексів (креативних параметрів): мотиваційний, емоційний, інтелектуальний, естетичний, екзистенціальний, комунікативний, компетентнісний. Кожен із цих симптомокомплексів є підсистемою креативності і включає ряд психологічних параметрів (Ільїн, 2009, с. 161). У нашому дослідженні ми будемо відштовхуватися від такої сутності креативності. Зважаючи на особливості креативності, розуміємо, що в період дошкільного дитинства її необхідно формувати в усіх видах дитячої діяльності. Не менш важливим у цьому питанні є встановлення та реалізація методологічних підходів та вихідних наукових положень, що визначають змістовий та процесуальний компоненти організації дошкільної освіти у цьому руслі.

Вирішення досі не вирішених аспектів наукової проблеми, яким і присвячено цю статтю. Реформування змісту дошкільної освіти на початку XXI століття зумовлено суспільно-історичними, культурними, педагогічними чинниками. Зміст дошкільної освіти України глибоко досліджено протягом десятиліття багатьма науковцями. Нині активно питаннями його модернізації займаються О. Білан, А. Богуш, Н. Гавриш, Л. Калуська, О. Кононко, Л. Крутій, В. Онев'юк, Т. Піроженко та інші. В останні роки він визначається Концепцією освіти дітей раннього та дошкільного віку (2020), Базовим компонентом дошкільної освіти України (2021 р.) та комплексними програмами «Дитина» (2020), «Я у Світі» (2019), «Українське дошкільля» (2017), «Стежини у Всесвіті» (2020), «Впевнений старт» (2017, 2019, 2020), «Соняшник» (2017) тощо.

У Базовому компоненті дошкільної освіти 1999, 2012 рр. на кінець дошкільного віку вже декларувалося формування креативності дітей дошкільного віку, зокрема згідно з Коментарем до Базового компонента 1999 року «креативна активність» була віднесена до основних показників якості та динаміки особистісного зростання дошкільника і трактувалася авторами, як прагнення до фантазування, вигадки, вияву оригінальності; намагання відійти від шаблону, зразка, зробити по-своєму; схильність до відкриттів, сприйнятливості до нових ідей, здатність самостійно розв'язувати проблеми (Копейкіна, Гураш (Упоряд.), 2006, с. 125). В освітній лінії «Особистість дитини» БК 2012 року креативність декларувалася як базова якість особистості (*Базовий коментар...*, 2012, с. 6). Інші ж освітні лінії недостатньо були пронизані ідеєю формування креативності, хоча в них і зустрічалися деякі показники її сформованості.

У цьому аспекті важливо проаналізувати оновлений Базовий компонент дошкільної освіти 2021 р. на предмет включення формування креативності у дітей як освітнього завдання, забезпечення його виконання в усіх освітніх напрямках, реалізації відповідних науково-педагогічних підходів і положень, прогнозування результатів освітньої діяльності з формування креативної особистості на кінець дошкільної освіти.

Мега й завдання статті – визначити змістовий та процесуальний компоненти формування креативності у дітей у сучасній дошкільній освіті України, а саме: проаналізувати та з'ясувати наявність у сучасних нормативно-методичних документах дошкільної освіти України цілеспрямованості на формування креативної особистості дитини, виявити в них показники креативності дошкільника та педагогічний інструментарій її формування.

Виклад основного матеріалу з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Аналіз змісту оновленого Базового компонента (2021 р.) та навчально-методичного посібника «Державний стандарт дошкільної освіти: особливості впровадження» (2021 р.) засвідчив, що його автори задекларували реалізацію діяльнісного, компетентнісного, особистісно зорієнтованого, інтегрованого, соціокультурного підходів. Удосконалений зміст дошкільної освіти передбачає залучення дитини до самостійної творчої діяльності в освітньому процесі з урахуванням вікових особливостей психофізичного розвитку дітей, ігрової діяльності як провідної та принципу навчання через гру як наскрізного у взаємодії з нею (Косенчук, Новик, Венгловська, Куземко, (Упоряд.), 2021, с. 229). Задекларовані науково-педагогічні підходи не суперечать загальнонауковим підходам формування креативної особистості (системного, вікового, діяльнісного, індивідуального, особистісного, розвивального, компетентнісного тощо) та науковим положенням (про комплексне вивчення дитини, про динамічне вивчення дитини, про соціально-значуще середовище, про варіативність розвитку тощо). (Кузьменко, 2014, с. 179-183).

У формуванні креативності важливо розуміти, що не можна створити щось нове з нічого без взаємодії психічних процесів, не маючи досвіду, крім того результатом креативності можуть бути продукти різноманітні за своєю сутністю – ідеї (наукові, соціальні, політичні, медичні), нововведення (освітні, управлінські, соціальні), проекти, речі, мистецькі твори тощо. Тому освітнє середовище ЗДО повинно мати багато стимулів для формування креативності у дітей. За нашими спостереженнями, вихователі дітей дошкільного віку мають сумнівне уявлення про креативність в цілому та креативність дітей дошкільного віку зокрема. Для них, як і для пересічного громадянина, це синонім слова «творчість». Але популярність цієї якості особистості зростає як в інформаційному контенті, так і освітньому. Тому важливо для педагогів ЗДО мати чіткі уявлення про сутність цієї особистісної якості, завдання, зміст та педагогічні засоби її формування у дітей дошкільного віку.

У дошкільному дитинстві відбувається формування особистості дитини – формується образ «Я», самосвідомість, самооцінка, самоставлення тощо. Згідно Базового компонента, дошкільник активно проявляє особистісні якості у взаємодії з іншими людьми, зокрема креативність (Косенчук, Новик, Венгловська, Куземко, (Упоряд.), 2021, с. 212). Л. Зімакова та В. Крамаренко у розумінні креативності дітей дошкільного віку спираються на тлумачення В. Бусел, В. Кременя, Н. Гавриш і відносно компетентнісного зростання дошкільника розглядають її як особистісну якість, загальну здібність дитини до творчої діяльності у різних життєвих ситуаціях, готовності до нестандартних, оригінальних рішень тощо (Зімакова, Крамаренко, 2020, с. 79).

В. Дихта-Кірфф визначає «креативність дітей старшого дошкільного віку» як особливу здатність особистості породжувати незвичайні ідеї, відхилятися у мисленні від традиційних схем, швидко розв'язувати проблемні ситуації, що обумовлює прагнення розмірковувати, вербально комбінувати, висловлювати варіанти вирішення проблеми; виявлення перетворювальної активності дитини (Дихта-Кірфф, 2018, с. 6). До критеріїв та показників означеного феномену дослідниця відносить: продукування гіпотез та ідей із метою вирішення поставлених завдань; бажання та натхнення у вирішенні поставлених завдань; застосування різноманітних стратегій при вирішенні проблем (Дихта-Кірфф, 2018, с. 7).

Якщо ідентифікувати сутність креативності з творчими здібностями і підсилити її змістовність, то звернемося до показників творчих здібностей, які визначила В. Кузьменко, а саме: 1. Виявляє підвищений інтерес до творчої діяльності, витрачає на це багато часу. 2. Виявляє оригінальність, несподіваність суджень, рішень, міркувань. 3. Охоче вигадує, фантазує, придумує. 4. Легковажно ставиться до шаблонних завдань, інструкцій, вимог вихователя. 5. Продукує нові ідеї. 6. Виявляє винахідливість. 7. Прагне до самостійності, незалежності. 8. Виявляє гнучкість мислення. 9. Прагне до експериментування тощо (Кузьменко, 2014, с. 190). Сутність понять «креативність» та «креативність дітей старшого дошкільного віку», його креативних параметрів (за Є. Ільїним, Т. Барішевою, Ю. Жигаловим, В. Кузьменко, В. Дихтою-Кірфф, Л. Зімаковою, В. Крамаренко) допоможе нам віднайти освітні завдання та результати сформованості креативності дітей в оновленому Базовому компоненті дошкільної освіти (2021 р.).

Автори оновленого Державного стандарту дошкільної освіти України відносять креативність до базових якостей старших дошкільників, що закладаються в дошкільному дитинстві й забезпечують прояв її активності в природному та соціальному оточенні (Косенчук, Новик, Венгловська, Куземко, (Упоряд.), 2021, с. 231). Проаналізувавши оновлений зміст дошкільної освіти, ми виявили, що креативність є показником сформованості багатьох компетентностей дітей дошкільного віку і реалізується в таких компонентах особистісного розвитку дитини, як емоційно-ціннісне ставлення, сформованість знань, здатності та навички до активного, творчого впровадження набутого досвіду, тобто регуляції досягнень, поведінки, діяльності. Розглянемо їх в описах окремих компетентностей:

- *особистісної*: «особистісний потенціал компетентності реалізується у творчій активності дитини у всіх специфічно дитячих видах діяльності (ігровій, пізнавальній, образотворчій)» (там само, с. 202); дитина «виявляє інтерес до свого внутрішнього світу (думки, почуття, бажання, мрії, ставлення)», «має навички обходитися своїми силами, самостійно в знайомих ситуаціях», «здатна встановлювати причинно-наслідкові та смислові зв'язки між подіями життя, своїми переживаннями», «адекватно реагує на різні життєві ситуації» (там само, с. 203);

- *предметно-практичної, технологічної*: «результатом сформованості предметно-практичної, технологічної компетентностей є творче самовираження через сформовані предметно-практичні та технологічні дії в самостійній і спільній з однолітками діяльності» (там само, с. 204); дитина «виявляє інтерес до відтворення різних об'єктів навколишнього світу різними способами (конструювання, моделювання), засобами (різні види конструкторів), природним і штучним матеріалом та інструментами» (там само, с. 204-205), «намагається додати самостійні знахідки та рішення в створення виробів, проявляє фантазію, винахідливість, імпровізує, використовуючи наявні ресурси, альтернативно застосовує предмети та матеріали, зважаючи на їхні властивості, генерує ідеї та заохочує товаришів бажанням їх реалізувати» (там само, с. 205), «долучається до рукоділля (handmade) з різними матеріалами з метою удосконалення навколишнього життєвого простору» (там само, с. 205);

- *сенсорно-пізнавальної, логіко-математичної, дослідницької*: дитина «пізнавальний досвід не тільки накопичує, а й використовує в різних видах дитячої діяльності» (там само, с. 205), «виявляє стійкий інтерес до дослідницького пошуку як у спеціально створених проблемних ситуаціях, так і вільній діяльності», «виявляє внутрішню пізнавальну потребу виконувати дослідницькі завдання, демонструє інтерес до самостійного вирішення цих завдань; відчуває задоволення від інтелектуальних труднощів, докладає вольові зусилля для їх подолання» (там само, с. 206)» тощо;

- *ігрової*: «знає дії у творчих іграх» (там само, с. 210), «використовує їх (ігри та іграшки) у самостійних іграх» (там само, с. 210), «разом із дітьми облаштовує ігрове середовище та самостійно чи за незначною допомогою розподіляє ролі» (там само, с. 210), «для реалізації ролі широко використовує різні засоби виразності (емоційно-виразні рухи, міміку, пантоміміку, тембр голосу, рольове мовлення)» (там само, с. 211), «намагається творчо розвивати сюжет або придумувати ігри» (там само, с. 211);

- *соціально-громадянської*: «оптимістично ставиться до труднощів та визначає шляхи їх подолання» (там само, с. 212), «розуміє переваги розв'язання конфліктів, суперечок мирним шляхом», «уміє порозумітися, домовитись з іншими в конфліктних ситуаціях», «пропонує ідеї для гри, долучається до різних видів діяльності, бере участь у прийнятті рішень щодо особистих питань та життя колективу. На рівні можливостей дошкільного віку визнає цінності демократії (готовність брати на себе відповідальність, вміння висловлювати власну думку та приймати думку іншого, вміння розв'язувати конфлікти шляхом діалогу тощо)» (там само, с. 213);

- *мовленнєвої*: «ініціює й підтримує розпочату розмову в різних ситуаціях спілкування» (там само, с. 214), «складає різні види розповідей: ... творчі (розповіді-повідомлення, роздуми, пояснення, етюди), ... складає казки, ... користується пояснювальним мовленням (може пояснити хід наступної гри, майбутній сюжет малюнка, аплікації, вибору); імпровізує, розмірковує про предмети, явища, події, друзів; робить елементарні узагальнення, висновки; висловлює зв'язні самостійні оцінні судження стосовно різних явищ, подій, поведінки людей, героїв художніх творів. Виявляє здатність до словесної творчості в різних видах мовленнєвої діяльності» (там само, с. 214-215);

- *комунікативної*: дошкільник «виявляє інтерес до активного спілкування з іншими людьми у різних повсякденних ситуаціях, при безпосередньому контакті, в телефонній розмові або спілкуванні в інтернеті», «виявляє здатність домовлятися»; «використовує різні вербальні та невербальні засоби для привітання, висловлення подяки тощо; володіє різними формами мовленнєвих висловлювань відповідно до різних ситуацій спілкування з дорослими та однолітками» (там само, с. 215);

- *художньо-мовленнєвої*: «виявляє активне ставлення до мовленнєвої творчої діяльності як організованої, так і ініціативної, у різних формах. Охоче відтворює враження від літературних творів різними засобами художньо-мовленнєвої діяльності», «на основі зразка складає невеличкі розповіді, казкові історії за змістом скоромовок, прислів'їв, власні описові та порівняльні загадки, лічилки, колісанки, придумує іншу кінцівку літературного твору, доповнює текст казки, оповідання додатковими епізодами» (там само, с. 216);

- *мистецько-творчої*: дошкільник «знаходить просту аналогію між життям і змістом твору, використовує здатність споглядати й вслуховуватися в довкілля для бачення краси в побуті та мистецтві, набувати художньо-продуктивного досвіду мистецької діяльності» (там само, с. 218); «виявляє навички образного мовлення, акторські здібності» (там само, с. 219); «відгукується на пропозиції щодо оздоблення інтер'єру (на свята), долучається до дорослих під час декорування приміщення» (там само, с. 219), «демонструє за власним бажанням досвід мистецьких дій у самостійній художній діяльності» (там само, с. 219) тощо.

Таким чином, ми уклали орієнтовний «портрет креативного дошкільника» згідно з оновленим Базовим компонентом дошкільної освіти.

З'ясуємо сучасні педагогічні засоби формування креативності із навчально-методичного посібника «Державний стандарт дошкільної освіти: особливості впровадження», що містить роз'яснення та методичні рекомендації від авторів освітніх напрямів Стандарту щодо їх реалізації у ЗДО. У методичних рекомендаціях нашу увагу привернули такі принципи (тактики) як вихідні теоретико-методичні положення: рух виховання від практики помилок і оцінювання до успіху й досягнень дитини; компетентність і справедливість; привабливість освітнього простору в групі та зацікавленість педагогів справами дітей (Т. Піроженко) (там само, с. 16); інтеграція різних видів дитячої діяльності (Н. Левінець) (там само, с. 21); створення інтерактивного предметно-ігрового поля для активної діяльності дитини; пізнавальна діяльність дитини в середовищі, забезпечення інтеграції під час роботи над проектом в команді, проведення аналізу отриманих результатів, висловлення своїх думок (О. Брежнева) (там само, с. 25, 27) тощо. Теоретичний аналіз дозволяє нам спрогнозувати, що за умови дотримання вихователями дітей дошкільного віку цих принципів, формування креативності у дітей в умовах ЗДО буде здійснюватися ефективно.

З'ясуємо операційно-процесуальні засоби, які передбачені оновленим змістовим компонентом Стандарту і мають потенційний вплив на формування креативності: різні види дитячої діяльності (ігрова, комунікативна, здоров'язбережувальна, художньо-естетична, пізнавально-дослідницька); екрани настрою; різні види ігор; проекти; дозвілля (Н. Левінець) (там само, с. 21); ігри в парній взаємодії, ігри в груповій взаємодії, ігри в комбінації колективної і парної взаємодії (О. Брежнева) (там само, с. 25); графічні організатори в роботі з дошкільниками (інтелектуальні карти, дошка тайм-менеджменту, дерево цілей, алгоритми) (О. Брежнева, М. Машовець, О. Безсонова) (там само, с. 26, 110-113); ЛЕГО-конструювання (О. Брежнева, М. Машовець, О. Безсонова) (там само, с. 26, 110-113, 114); самодіяльні вільні творчі ігри, інсценувані дитиною (сюжетно-рольові, режисерські, театралізовані); портфоліо; колажі; віртуальні подорожі (О. Косенчук) (там само, с. 41); арт-форми (арт-проекти, арт-екскурсії, арт-ігри, арт-прогулянки, перегляд вистав, свята, розваги, концерти, фестивалі, шоу-програми), рефлексійні мистецькі вправи (О. Половіна) (там само, с. 51).

Для прикладу наведемо завдання із креативним потенціалом до «Свята матері», які запропоновані авторами освітнього напрямку «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі» на формування предметно-практичної та технологічної компетентностей: *стимульні ситуації* (стимулювання пропозицій від дітей щодо привітання матусь); *моделювання* (створення плану дій або схеми (добір необхідного матеріалу) – робота в парах (виготворення аплікацій, листівок); робота трійками (конструювання з паперу), робота четвірками

(конструювання костюмів або прикрас для матусь із залишкового матеріалу або намистин)); *акції* («Слово в подарунок», «Добрі справи для матусі»); *освітні події* (виставки робіт «Найкраща страва для матусі», флешмоби, виставка робіт у вайбері, на сторінка Фейсбуку тощо); *творчі майстерні* (гуртки, майстер-класи матусь чи бабусь разом із дітьми) (там само, с. 111).

Висновки з дослідження та перспективи подальшої розробки цього тематичного напрямку. Вітчизняна психолого-педагогічна наука та практика освітньої діяльності, враховуючи глобалізаційні тенденції розвитку суспільства, поступально йде до формування цілісної та інтегрованої особистості здатної до самомоделювання. У цьому русі важливим постає формування креативної особистості з дошкільного дитинства. Розуміння відносної дитячої самостійності, майстерності, досконалості, навіть талановитості та геніальності не повинно заважати й нівелювати рух дошкільної освіти у цьому напрямі, оскільки в дошкільному дитинстві закладаються, стимулюються, розвиваються багато якостей, здібностей і талантів. Аналіз змістового та процесуального компонентів оновленого Базового компоненту дошкільної освіти дає право стверджувати, що креативність дійсно ввійшла в освітній процес дошкільця, але прямих вказівок, рекомендацій щодо її формування жоден із документів не містить, хоча й пронизані цією ідеєю. Наше дослідження допоможе вихователям дітей дошкільного віку віднайти його основні феноменологічні позиції у нормативно-методичній базі дошкільної освіти (Базовому компоненті, особливостях впровадження та комплексних програмах) і запровадити форми, методи, прийоми та засоби формування креативної особистості дошкільника.

У подальшому необхідно звернути увагу на упровадження освітнього завдання з формування креативності у комплексних програмах дошкільної освіти, віднайти шляхи реалізації зарубіжних та вітчизняних інтегрованих технологій у ЗДО, щоб підсилити педагогічним інструментарієм із навчання дитини дошкільного віку робити самостійний вибір, стимулювати здійснення ефективної діяльності, доведення її до кінця тощо. Окремими дослідженнями можуть виступити проблеми з формування креативної особистості дошкільника в умовах інклюзивного освітнього простору, цифрового суспільства, суспільства з pandemic syndrome, оскільки креативність дозволяє людині генерувати та реалізовувати ідеї під час різноманітних викликів життєдіяльності.

Список використаних джерел

- Базовий компонент дошкільної освіти.* (2012). Державний стандарт дошкільної освіти. Київ. Взято з <https://mon.gov.ua/storage/app/media/doshkilna/bazovij-komponent-doshkilnoyi-osviti-na-sajt-ostatochnij.pdf>
- Дихта-Кірфф, В. Л. (2018). *Формування у старших дошкільників креативності в центрах розвитку дитини.* (Автореф. дис. канд. пед. наук). Київ.
- Зімакова, Л., Крамаренко, В. (2020). Сучасна дитяча книга як мистецько-ігровий матеріал формування креативності дітей дошкільного віку. *Витоки педагогічної майстерності*, 26, 78-83.
- Ильин, Е. П. (2009). *Психология творчества, креативности, одарённости.* Санкт-Петербург: Питер.
- Копейкіна, О. А., Гураш, Л. В. (Упоряд.). (2006). *Книга Керівника дошкільного навчального закладу: довідково-методичне видання.* Харків: Торсінг плюс.
- Косенчук, О. Г., Новик, І. М., Венгловська, О. А., Куземко, Л. В. (Упоряд.). (2021). *Державний стандарт дошкільної освіти: особливості впровадження: навчально-методичний посібник.* Харків: Ранок.
- Кузьменко, В. У. (2014). Теоретико-методичні засади проблеми розвитку обдарованості на етапі дошкільного дитинства. В кн. С. О. Нікітчина (Ред.), *Актуальні проблеми дошкільної освіти: теорія і практика: навч. посіб.* (с. 177-200). Київ: Слово.
- Максименко, С. Д., Яланська, С. П. (2021). *Генетико-креативний підхід: діяльнісне опосередкування особистісного розвитку: монографія.* Київ: Вид-во «Людмила».
- Нікітчина, С. О. (Ред.). (2014). *Актуальні проблеми дошкільної освіти: теорія і практика: навч. посіб.* Київ: Слово.

References

- Bazovyi komponent doshkilnoi osvity [The basic component of preschool education].* (2012). Derzhavnyi standart doshkilnoi osvity. Kyiv. Retrieved from <https://mon.gov.ua/storage/app/media/doshkilna/bazovij-komponent-doshkilnoyi-osviti-na-sajt-ostatochnij.pdf> [in Ukrainian].
- Dykhta-Kirff, V. L. (2018). *Formuvannia u starshykh doshkilnykiv kreatyvnosti v tsentrah rozvytku dytyny [Formation of creativity in older preschoolers in child development centers].* (Extended abstract of PhD diss.). Kyiv [in Ukrainian].
- Ilin, E. P. (2009). *Psikhologiya tvorchestva, kreativnosti, odarennosti [Psychology of creativity, creativity, giftedness].* Sankt-Peterburg: Piter [in Russian].
- Kopieikina, O. A., & Hurash, L. V. (Comps.). (2006). *Knyha Kerivnyka doshkilnoho navchalnoho zakladu [The book of the Head of the preschool educational institution]: dovidkovo-metodychne vydannia.* Kharkiv: Torsinh plus [in Ukrainian].

- Kosenchuk, O. H., Novyk, I. M., Venhlovska, O. A., & Kuzemko, L. V. (Comps.). (2021). *Derzhavnyi standart doshkilnoi osvity: osoblyvosti vprovadzhenia [State standard of preschool education: features of implementation]: navchalno-metodychnyi posibnyk*. Kharkiv: Ranok [in Ukrainian].
- Kuzmenko, V. U. (2014). Teoretyko-metodychni zasady problemy rozvytku obdarovanosti na etapi doshkilnoho dytynstva [Theoretical and methodical principles of the development of giftedness at the stage of preschool childhood]. In S. O. Nikitchyna (Ed.), *Aktualni problemy doshkilnoi osvity: teoriia i praktyka [Actual problems of preschool education: theory and practice]: navch. posib.* (pp. 177-200). Kyiv: Slovo [in Ukrainian].
- Maksymenko, S. D., & Yalanska, S. P. (2021). *Henetyko-kreatyvnyi pidkhid: diialnisne oposeredkuvannia osobystisnoho rozvytku [Genetic-creative approach: activity mediation of personal development]: monohrafiia*. Kyiv: Vyd-vo «Liudmyla» [in Ukrainian].
- Nikitchyna, S. O. (Ed.). (2014). *Aktualni problemy doshkilnoi osvity: teoriia i praktyka [Actual problems of preschool education: theory and practice]: navch. posib.* Kyiv: Slovo [in Ukrainian].
- Zimakova, L., & Kramarenko, V. (2020). Suchasna dytiacha knyha yak mystetsko-ihrovyi material formuvannia kreatyvnosti ditei doshkilnoho viku [Modern children's book as an art and game material for the formation of creativity of preschool children]. *Vytoky pedahohichnoi maisternosti [The origins of pedagogical skills]*, 26, 78-83 [in Ukrainian].

**HNIZDILOVA O.
SULAIEVA N.**

Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University, Ukraine

FORMATION OF CHILDREN'S CREATIVITY DUE TO THE UPDATED BASIC COMPONENT OF PRESCHOOL EDUCATION (2021)

The article is devoted to the study of preschool children's creativity. It is revealed that, at the present stage of psychology and pedagogy development, the concept of creativity expands to infinity and sometimes has a vague character. The author finds that creativity is an essential integral personal ability that is displayed throughout a person's life path. It is intensified in all spheres of life, namely political, economic, social, and spiritual. Creativity helps a person to self-model and begins to form in preschool age in various types of children's activities. It has seven creative parameters, in particular, motivational, emotional, intellectual, aesthetic, existential, communicative, and competence. Awareness of the essence of the concept of creativity and its parameters will help educational practice.

The author analyzes and clarifies whether the objective of forming a child's creative personality exists in modern normative-methodical documents of preschool education of Ukraine. It has been found that there is no direct description and separate methodological recommendations for the formation of this key personal quality in the updated state standard of preschool education. But it has been found that indicators of preschoolers' creativity and guidelines for their formation permeate almost all educational areas in the Basic component of preschool education (2021). They are components of almost all competencies' formation. It confirms the integrated nature of this personal phenomenon, and pedagogical tools have the potential for its formation. The semantic and procedural components of preschool children's creativity formation identified by the author will help preschool educators to have a clear 'portrait of a creative preschooler' and work effectively in the direction of this educational objective.

Key words: *creativity, creativity formation, preschool children, the Basic component of preschool education, competence*

Стаття надійшла до редакції 31.08.2021 р.